

Maatalouden ja ruokaturvan kehityspoliittisen linjauksen julkistamistilaisuus

Säätytalo 29. syyskuuta, 2010

Ulkomaankauppa- ja kehitysministeri Paavo Väyrysen puheenvuoro

Hyvät naiset ja herrat, arvoisat kuulijat,

Jos 1960-luvulla, vihreän vallankumouksen alkuaikoina, olisi ennustettu maailman nälkäisten lukumäärän saavuttavan 2000-luvulla miljardin, tuskin kukaan olisi uskonut. Maailman ruuantuotanto ei ole pysynyt väestönkasvun tahdissa. Vihreä vallankumous toteutui heikosti erityisesti Afrikassa. Mutta tarvittiin vielä ruokakriisi ja muutama sata miljoonaa nälkäistä lisää ennen kuin taas huomattiin tosiasia, että 75 % maapallon köyhistä asuu maaseudulla ja suurin osa saa tulonsa maataloudesta. Maatalous on siis avainasemassa köyhyyden ja nälän vähentämisessä, mutta maatalouden osuus kehitysyhteistyövaroista on ollut 2000-luvulla vain muutama prosentti.

Suomen kehityspoliittikan tärkein tavoite on köyhyyden vähentäminen ja kestävä kehityksen edistäminen. Kehityspoliittinen ohjelma ”Kohti oikeudenmukaista ja kestävää ihmiskuntapolitiikkaa” perustuu kestävä kehityksen kolmeen pilariin: taloudelliseen, yhteiskunnalliseen ja luonnonaloudelliseen. Kaikki nämä pilarit täytyy ottaa huomioon myös ruokaturvaa kehitettäessä: miten tuottaa ruokaa tulevaisuuden yhdeksälle miljardille ihmiselle taloudellisesti kannattavasti sekä luonnonaloudellisesti ja yhteiskunnallisesti kestävällä tavalla siten, että ”kaikki ihmiset voivat kaikkina aikoina saada riittävästi turvallista ja ravitsevaa ruokaa ruokavalionsa ja mieltymystensä mukaan” kuten YK:n elintarvike- ja maatalousjärjestö FAO ruokaturvan määrittelee.

Maailman ruokaturvan heikkeneminen on useiden syiden summa. Väestönkasvu ja ruuan kysynnän kasvu myös ruokavalion muutosten kautta, ilmaston ja viljelyolosuhteiden muutoksen myötä heikentyneet sadot, kauppapolitiikka ja pienet varmuusvarastot kaikki osaltaan vaikuttavat nykyiseen tilanteeseen.

Oikeus ruokaan on osa oikeutta ihmisarvoiseen elämään. Jokaisen hallituksen velvollisuus – niin teollisuus- kuin kehitysmaidenkin – on huolehtia oman maansa ruokaturvasta. Kaikki maat eivät tätä kuitenkaan yksin pysty tekemään, joten paremmin toimeentulevien maiden on autettava heitä siinä. Kansainväliset järjestöt ovat viime vuosina kokoontuneet parantamaan kehitysmaiden ruokaturvaan suunnatun avun koordinaatiota ja tehokkuutta. Viime vuonna YK ja EU vetosivat jäsenmaihinsa maatalouden osuuden nostamiseen kehitysyhteistyövaroista, jotta kehitysmaiden maatalouden tuottavuutta voidaan parantaa. EU julkaisi oman strategiansa kehitysmaiden ruokaturvan parantamiseksi viime keväänä. Myös transatlanttinen kumppanuus on korostanut yhtenä ensimmäisistä teemoistaan ruokaturvaa.

Hyvät kuulijat

Tänään julkistettava maatalouden ja ruokaturvan kehityspoliittinen linjaus on osa vuonna 2007 hyväksytyyn hallituksen kehityspoliittisen ohjelman toimeenpanoa. Linjaus täydentää aiemmin julkaistuja muita temaattisia ja alueellisia linjauksia kuten metsä-, ympäristö-, vesi- ja humanitaarisen avun linjaukset. Tämä linjaus antaa suuntaviivat Suomen kehitysyhteistyön keskeisille periaatteille ja toimintatavoille maatalous- ja ruokaturvasektoreilla.

Suomen tuki kehitysmaiden maataloudelle ja maaseudun kehittämiseksi on kasvanut selkeästi jo vuodesta 2006 lähtien, huomattavasti ennen ruokakriisiä ja kansainvälisen yhteisön uutta heräämistä maatalous- ja ruokaturva-asioihin. Suomen kahdenvälinen tuki kehitysmaiden maatalouden kehittämiseen on noussut kolmessa vuodessa noin kuudesta miljoonasta 34 miljoonaan euroon. Lisäksi ohjaamme tukea ruokaturvan, maatalouden ja maaseudun kehittämiseen myös useita monenkeskisiä kanavia käyttäen.

Maatalouden ja ruokaturvan kehittäminen vaatii kokonaisvaltaista lähestymistapaa. Muuttuneet viljelyolosuhteet ilmaston muutoksen johdosta asettavat uusia vaatimuksia viljelytekniikalle, tuotantopanoksille, markkinoille ja viljelijöiden tietotaidolle. Suomalaisilla maatalouden ja ruokaturvan ammattilaisilla on kehitysmaihin soveltuva osaamista. Yhteistyömme tulee keskittyä aiheisiin, joissa suomalainen osaaminen ja voimavarat parhaiten kohtaavat kehitysmaiden tarpeet.

Pellolta pöytään -ketjun eri ongelmakohtiin tulee puuttua tehokkaasti, jotta pienviljelijöiden tuotteet saavuttaisivat markkinat. Suurin osa kehitysmaiden ruuantuotannosta on pienviljelijöiden varassa, joten Suomi kohdistaa jatkossakin tukensa ensisijaisesti heidän auttamiseensa. Meidän on erityisesti muistettava, että naiset ovat kehitysmaiden maatalouden tukipilari, joten heidän koulutukseensa ja resursseihinsa investoiminen tuottaa moninkertaisen hyödyn.

Kotimaan markkinoille suunnattu maataloustuotanto vahvistaa maan omaa ruokaturvaa. Pääasialliset markkinat kehitysmaiden tuotteille pitäisikin löytyä läheltä tuottajaa tai läheisistä maista. Alueellinen integraatio edistää myös sujuvaa maatalouskauppaa ja sitä kautta ruokaturvaa. Etäämmälle suuntautuva vientituotanto tulisi puolestaan suunnitella ja kohdentaa ensisijassa etelä-etelä - kaupassa tarjolla oleville kasvaville markkinoille.

Linjauksessa keskitytään kestävään maatalouteen ja ruokaturvaan, mutta maaseudun kehittäminen kokonaisuutena sekä maaseudun ja kaupungin vuorovaikutus ovat myös oleellisia kestäväälle ruokaturvalle. Maataloustuotanto ei yksin ratkaise ruokaturvaa – tarvitaan myös mm. toimiva infrastruktuuri, sektoria kannustavaa politiikkaa ja lainsäädäntöä, tehokkaat markkinat sekä yhteiskunnan turvaverkkojärjestelmiä. Myös koulutukseen ja terveyteen liittyvät asiat vaikuttavat ruokaturvaan. Luonnonkatastrofeihin varautuminen on osa ruokaturvan takaamista.

Yhteistyömme kumppanimaissa perustuu heidän omiin maaseudun ja maatalouden kehittämissuunnitelmiinsa. Yhdessä muiden avunantajien kanssa tuemme kansallisia suunnitelmia ja pyrimme tehokkaaseen työnjakoon ja kokemusten vaihtoon. Uusia yhteistyön muotoja, esimerkiksi institutionaalista yhteistyötä ja etelä-etelä-yhteistyötä, kehitetään jatkuvasti.

Maataloudessa ei saa pikavoittoja, joten pitkäaikainen sitoutuminen sektorin kehittämiseen kohdemaissa on välttämätöntä. Johdonmukaisuus vaatii myös muilta politiikan lohkoilta kuten kauppa- ja ympäristöpolitiikalta sitoutumista kehityspolitiikan päämääriin.

Hyvät kuulijat,

Maatalous- ja ruokaturvalinjauksen julkistaminen osuu aikaan, jolloin viljojen maailmanmarkkinahinnat ovat jälleen nousseet ja pelko uudesta ruokakriisistä on noussut niin teollisuus- kuin kehitysmaissa. Mahdollinen ruuan hinnan nousu iskee pahimmin kehitysmaihin, jossa suurin osa ihmisten käytettävissä olevista tuloista kuluu ruokaan. Tämän linjauksen toimenpiteillä Suomi osaltaan vahvistaa kehitysmaiden maataloustuotantoa ja ruokaturvaa ja osallistuu näin globaalitalkoisiin ensimmäisen vuosituhattavoitteen saavuttamiseksi.